

Goed voorbereid en zorgvuldig te werk

Het aflammerseizoen is een periode waarop iedere schapenfokker zich verheugt. Het is een drukke tijd die vaak gekenmerkt wordt door slaapgebrek en mee- en tegenvallers. Slaapgebrek is vaak onvermijdelijk, met meevallers moet men zich in de handen knijpen, maar tegenvallers moet men proberen te voorkomen. Dit artikel geeft aan de hand van foto's een aantal praktische tips om te zorgen voor een optimaal resultaat.

RENÉ VAN DEN BROM, dierenarts gezondheidszorg kleine herkauwers bij de Gezondheidsdienst voor Dieren, MARK VAN DER HEIJDEN, dierenarts bij ULP Westelijk Weidegebied in Harmelen.

Hoogdrachtige ooi enkele uren voor de bevalling.

De bevalling is begonnen. De waterblaas is reeds afgekomen.

Verlossing van een lam in kopliggering. Het verlostropje is aangelegd en ligt, zoals het hoort, achter de oren. Let op: er zit een vlies over de snuit. Dit moet direct na de geboorte worden verwijderd om het lam te kunnen laten ademen.

Het lam wordt nog voordat het bij de moeder wordt geplaatst opgetild en een tweede persoon desinfecteert de navel door deze van de punt tot aan de basis aan de buik in de 5%-jodiumtinctuur te brengen.

De moeder-lambinding ontstaat.

Lam drinkt daags na de geboorte bij de ooi.

Ooi met lammeren in een hokje apart van de rest van het koppel om de moeder-lambinding te bevorderen.

Wanneer de eerste ooiën tekenen van een naderende geboorte vertonen, zou iedere houder de voorbereidingen voor het aflammeren al getroffen moeten hebben. Het blijft moeilijk om aan te geven wanneer men zou moeten ingrijpen. Een belangrijk criterium is dat men moet ingrijpen wanneer de geboorte niet vordert of wanneer men het niet vertrouwt. Echter, door te vroeg in te grijpen, kunnen ook lammeren worden verspeeld. Bij iedere geboorte waarbij hulp verleend wordt, is het belangrijk om schoon en hygiënisch te werken. Zo is een schone emmer met lauwwarm water en ontsmettingsmiddel nodig om de achterhand van het schaap te reinigen voordat er hulp wordt geboden. Daarna dienen de handen te worden gereinigd. Er zou overwogen kunnen worden om verlossingen standaard met lange plastic handschoenen uit te voeren. Voordat er een hand in de ooi wordt gestoken, wordt er (ruim) glijmiddel op de hand(en) en arm(en) gebracht. Vervolgens moet zorgvuldig

worden gevoeld hoe het lam ligt. Iedere afwijkende ligging moet worden teruggebracht tot een van de twee basisliggingen; de kopliggering (twee voorpoten en een kop) of een stuitligging (twee achterpoten). Om enig inzicht te verwerven in de mogelijke liggingen, zou overwogen kunnen worden om een schapenverloscursus te volgen. Het gebruik van een verlostropje (in geval van een kopliggering) is altijd verstandig. Het kan helpen bij het in het bekken manoeuvreren van de kop, maar kan ook ondersteunend zijn bij een zwaardere verlossing. Zodra het lam is geboren, moet het slijm van de snuit worden verwijderd. Als een lam moeite heeft om op te starten, kan er wat koud water over het kopje worden gegooid of kan gebruik worden gemaakt van de ademhaling stimulerende sprays. Voor een goede moeder-lambinding moet een lam direct na de geboorte, na de desinfectie van de navel met jodiumtinctuur, voor de moeder worden gelegd. Het is verstandig om ieder lam direct na de geboorte biest te laten drinken. Dit

kan door het lam zelf bij de ooi te laten drinken of door de ooi te melken en het lam de biest via een flesje te verstrekken. Het voordeel van het geven van een flesje is dat men dan goed zicht heeft op de hoeveelheid biest die door het lam is opgenomen.

Controle van de ooi

Nadat de lammeren zijn geboren moet de ooi zorgvuldig worden gecontroleerd. In de eerste plaats moet worden gecontroleerd of de ooi echt leeg is. Beide hoornen van de baarmoeder moeten hiervoor worden afgetast. Daarnaast moet worden gelet op beschadigingen in en aan baarmoeder en de geboorteweg en of de nageboorte er tijdig en volledig afkomt. Beide spenen van de uier moeten worden doorgetrokken en worden gecontroleerd op melkproductie. In de uren na de geboorte moet worden gelet op de moedereigenschappen en eventuele pijnuitingen van de ooi. Houd in de dagen na de bevalling de voeropname van de ooi in de gaten.

Terwijl de ooi de lammeren aflikt, wordt een flesje volgemolken met biest.

Het lam krijgt het flesje met biest zo snel mogelijk.

Een van de twee lammeren enkele dagen na de geboorte.

Biest: hanteer de VVV-regel

De eerste melk die wordt geproduceerd na een geboorte wordt biest genoemd. Biest bevat naast energie, vitaminen, mineralen ook afweerstoffen voor een goede start van een lam. Een lam heeft deze afweerstoffen nodig als bescherming voor ziekten in de eerste levensweken. Voor biest geldt de VVV-regel. VVV staat voor veel, vlug en vaak. De darm van een lam laat afweerstoffen alleen door gedurende de eerste 24 uur na de geboorte. Er dient ongeveer 200 ml biest per kg lichaamsgewicht per 24 uur te worden gegeven. Wanneer een schaap geen biest heeft, kan gekozen worden voor een drietal andere opties: biest van een koppelgenoot, biest van een rund of kunstbiest. Nadeel van kunstbiest is dat het minder afweerstoffen bevat. Een nadeel van runderbiest is dat het tot bloedarmoede kan leiden in de weken na de geboorte. Dit kan worden voorkomen door biest van meerdere koeien gedurende de eerste 24 uur te geven. De biest dient niet gemengd te worden. Schapenbiest van een ander bedrijf is vaak niet gewenst in verband met mogelijke overdracht van ziekten.

Onderkoeling bij lammeren

Jonge lammeren zijn erg gevoelig voor onderkoeling. Men spreekt van onder-

Voor de biestverstrekking geldt: veel, vlug en vaak.

koeling wanneer de lichaamstemperatuur van een lam onder de 37 graden Celsius ligt. Een bekende oorzaak van onderkoeling is onvoldoende biestopname na de geboorte. Als een lam onderkoeld is geraakt, is het belangrijk dat de temperatuur spoedig op peil wordt gebracht. Voordat een lam wordt opgewarmd, moet altijd eerst biest worden

toegevend. Wanneer een lam niet zelf drinkt, moet dit per sonde worden verstrekt. Een andere mogelijkheid om het lam van energie te voorzien is een dierenarts het lam een injectie met glucose te laten toedienen. §

Tips bij verlossingen

- Roep in geval van twijfel hulp in!
- Alle liggingen moeten teruggebracht worden tot een van de twee basisliggingen.
- Gebruik bij iedere koplissing een verlosstropje.
- Trek de prop uit beide spenen van de uier: dit vergemakkelijkt de melkopname door de lammeren.
- Breng het oormerk pas in wanneer de lammeren droog zijn.
- Verstrek onderkoelde lammeren eerst energie, alvorens ze op te warmen.

Lijst benodigheden

Wat moet elke schapenhouder in huis hebben voordat het aflammerseizoen begint?

- glijmiddel
- ontsmettingsmiddel
- jodium (minimaal 5%)
- verlosstropje
- (kunst)biest
- flesje
- sonde
- handschoenen
- warmtelamp